

ФРАЗЕОЛОГИЗМИ У КЊИЖЕВНИМ ДЕЛИМА ЗА ДЕЦУ НА НЕМАЧКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Апстракт: У раду ћемо се бавити употребом фразеологизама у књижевним делима за децу на српском и у немачком језику, посебно начином њиховог имплементирања у текстове намење деци. Притом ћемо установити сличности у обрасцима примене фразеологизама у књижевним делима за децу на српском и немачком језику на основу аспеката Харалда Бургера о употреби фразеологизама. Фразеологизми су вишелексемни, устаљени изрази чије значење је тешко закључити на основу познавања значења њихових компоненти када је реч о идиомима, стога је веома интересантно и од значаја испитати на који начин аутори књижевних дела за децу укључују фразеологизме и којим средствима прибегавају како би олакшали деци разумевање фразеологизама. Корпус истраживања који ће бити подвргнут анализи, тј. из кога су ексцерпирани фразеологизми, представљају књиге за децу од 6 до 12 година.

Кључне речи: фразеологизми, књижевност за децу, немачки језик, српски језик.

Улогу фразеологизама у текстовима немогуће је објаснити у пар реченица. Према Бургеру, фразеологизам обухвата додатне семе у односу на еквивалентну нефразеолошку језичку јединицу, што назива „konnotativen Mehrwert“ (дословно преведено: конотативна додатна вредност) (2010: 155). То је посебно важно код идиома који могу имати буквално значење које је актуализовано или је нестало и фразеолошко значење. Стога деци мора бити омогућена интерпретација фразеологизама описом комуникативне ситуације. Пре свега, у раду је акценат на начинима како су они употребљени у текстовима за децу предшколског и школског узраста у којима су идентификовани. У раду ћемо поредити како су фразеологизми уклопљени у текстове за децу на српском језику и приказати резултате истраживања Харалда Бургера (2010: 173–176) о начинима употребе фразеолошких

јединица у књижевним делима за децу, што ћемо илустровати примерима који су ексцерпирани из литературе намењене деци предшколског и млађег школског узраста.

Фразеологизми

Без обзира на „терминолошки хаос” који још увек влада кад је реч о предмету истраживања фразеологије у ширем смислу, лингвисти се слажу да фразеологизам представља израз који се састоји од две или више речи и чини чврст и устаљен спој речи који је као такав препознатљив за говорнике једне језичке заједнице (Бургер 2010; Мршевић-Радовић 1987; Финк-Арсовски 2002).

Постоје различите класификације фразеологизама на основу критеријума који се узима као полазиште. Укратко ће бити представљена Бургерова подела фразеологизама на основу прагматичког критеријума (2010: 35–40), тј. функције коју фразеологизми имају у комуникацији у језику.

– Референцијални фразеологизми који се односе на објекте, процесе и стања у свету или фиктивном свету, а који се даље на основу семантичког критеријума деле на: а) номинативне (идиоматичне, делимично идиоматичне и колокације) који означавају објекте и процесе, нпр. срп. *не љага ивер далеко од клаге* – нем. *Der Apfel fällt nicht weit vom Stamm* и б) пропозиционалне фразеологизме (1. чврсте фразе које поред своје интерне структуре отварају празна места чијом се актуелизацијом фразеологизам везује за контекст, нпр. срп. *можеш три пута да поћаш* – нем. *dreimal darfst du raten*; 2. топосе / месне формуле као пословице, нпр. срп. *ко рано рани две среће тради* – нем. *Morgenstund hat Gold im Mund*) који функционишу као искази о објектима и процесима;

– Структурални фразеологизми, који имају функцију да у језику граде граматичке односе, нпр. срп. *у односу на* – нем. *in Bezug auf*;

– Комуникативни фразеологизми, који имају одређене задатке при извођењу, дефиницији, завршавању комуникативних радњи, нпр. срп. *добро јутро* – нем. *guten Morgen*. За ову групу се усталио термин *рутинске формуле* (Станојевић Веселиновић 2018: 49).

Фразеологизми у матерњем језику представљају специфичан проблем приликом усвајања на основу синтаксичких, семантичких и прагматичких својстава. Развој фразеолошке компетенције обухвата период од раног детињства који траје и наставља се и у одраслом добу (Бајнер 2011: 47).

Књижевност и фразеологизми

Када је реч о књижевности за децу, многи лингвисти слажу се да она представља а) све текстове који су написани за децу и б) све текстове које деца читају, а да им није потребна припрема за читање (Рихтер-Вапатало 2007: 4; Марјановић, Ђуричковић 2007).

Књижевност за децу у Немачкој је нарочито добро испитана тема у германистици. Тек почетком 19. века одвојене су књижевност за децу и књижевност за младе. У то време појавила се едукативна литература за децу која уважава специфичност дечје природе и која је поставила захтев да се деца у књижевности потврђују као деца (Рокос 2011: 4). Деца се идентификују са књижевним ликовима. Немају дистанцу током читања, тада је машта и креативност детета највећа.

Фразеологизми се у појединим текстовима јављају чешће, у појединим ређе. Дечје књиге су природни домени језичког инпута уклопљеног у богати контекст прича. Показују потенцијал да пружи и осигурају разумевање употребљених фразеологизама додатним текстуалним процесима који ће бити испитани у раду. Ограничили смо се на литературу за децу узраста од 6 до 12 година.

Фразеологизми у књижевним делима на немачком и српском језику

Бургер издваја три битна аспекта језичке освешћености о употреби фразеологизама у овој врсти литературе (Бургер 2010: 173).

1) Аутори пажљиво бирају фразеологизме, уводе их и уклапају у садржај прича, објашњавају их кроз контекст, будући да фразеологизми још увек не спадају у речник којим деца владају.

2) Аутори очекују од малих читалаца да разумеју и теже, метафоричке процесе, док год се то уклапа у дечји свет имагинације и креативности.

3) Аутори подразумевају учествовање одраслих читалаца (нпр. родитеља, учитеља итд.) у процесу читања дечјих књига, што има одлучујућу улогу у начину на који је уведен и употребљен фразеологизам, те су ови текстови поред управљености на дете усмерени и на одрасле.

Бургер у свом раду (2010: 173) за први вид примене фразеолошких јединица даје пример сликовнице *Spazier mit mir durchs ganze Jahr* (срп. *Прошетай са мном кроз годишња доба*) Сузане Риа (Susanne Riha) која приказује годишња доба, при чему су уведене пословице и „фармерска правила” на следећи начин:

*April, April – macht, was er will, sagen die Kinder, denn im April ist das Wetter unbeständig. Einmal regnet es in Strömen, dann scheint wieder die warme Frühlingssonne.*¹

Пословица *April, April – macht, was er will* објашњена је у реченицама које следе. Слично је и са „фармерским правилима“:

*Im Juli sollst du schwitzen und nicht hinterm Ofen sitzen, sagt eine alte Bauernregel. Es ist Hochsommer und brütend heiß. Viele Schulkinder haben endlich Ferien. Sie gehen schwimmen, angeln oder bergsteigen...*²

Деца која немају конкретну представу о томе шта значе „фармерска правила“ *Im Juli sollst du schwitzen und nicht hinterm Ofen sitzen* приметити ће да је реч о месној формули, тј. фрази која исказује нешто што је само по себи разумљиво и нормално, а реченицу ће схватити као упутство које треба следити у јулу. То правило добија потпуни смисао навођењем конкретних радњи даље у тексту. Као што се може приметити и у примеру на српском језику, фразеологизам *одврнути звук до краја* објашњен је кроз контекст који му претходи:

Дошло је и вече велике забаве: сви тролови су се окупили у центру села где су певали и ђускали из све снаге. – Појачајте музику! – викала је Мика. – Уз широк осмех, ди-џеј Суки јој је радо удовољила и *одврнула звук до краја...* (Луман 2017).

Следећи пример на немачком језику преузет је из приче *Die sieben Mondtaler* (срп. *Седам месечевих долина*) Анелизе Лузерт (Anneliese Lussert) и представља начин како аутор вешто припрема увод за пословицу *Wer nicht sät, nun, der kann auch nicht ernten* – срп. *како семе њосејеш, онако ће њи и рог никнути*. Реченице које претходе уводе читаоца у значење пословице (Бургер 2010: 174):

Als Miro am nächsten Morgen aufstand, seine Sonntagskleider anzog und sich auf den Weg in die Stadt machte, kam ihm sein Großvater entgegen. Er machte ein ganz betrübtes Gesicht. Mein Pflug, stell dir vor, mein Pflug ist heute früh zerbrochen! Nun kann

¹ Дослован превод: „Април, април – ради штиа хоће, кажу деца, јер је време у априлу варљиво. Једном пада киша јако, онда сија поново пролећно сунце.“

² Дослован превод: „У јулу зноје се људи, и не ситоје иза рерне, каже једно старо фармерско правило. У јеку лета велика је врућина. Пуно деце је коначно на распусту. Иду на пливање, пецају или планинаре...“

ich nicht mehr pflügen. Und wenn ich nicht pflügen kann, kann ich auch nicht säen, und wer nicht sät, nun, der kann auch nicht ernten! klagte er laut.³

У маниру практичног силогизма, премисе се наводе као појединачни догађаји: [...] *und wenn ich nicht pflügen kann, kann ich auch nicht säen* [...], из којих следује конклузија: [...] *und wer nicht sät, nun*, [...]. Пословица је пореклом из Библије. Може се претпоставити да се реченица аутоматизује код деце када је више пута примене, а да притом нису свесни да се ради о пословицама, кратким изрекама које носе у себи неку мудру поруку.

На српском језику пословица *Ућознај нећријайћеља да би ја лакше њобедио* уведена је кроз контекст, где лик Лупус показује велико знање о осцицама и спашава дружину од њих:

Не смете се бранити ни показати страх, ни бежати, јер ако то примете осцице ће вас убости отровном жаоком! Скамените се! *Будите мрјиви хладни!* [...] Како си знао, оно за осцице? – *Ућознај нећријайћеља да би ја лакше њобедио!* – рече Лупус цитирајући некога од светских војсковођа, и смести се на један од трупчића око скулптуре [...] (Ршумовић 2017: 87).

У следећем примеру Бургер наводи одломак из текста *Der kleine Vampir* (срп. *Мали вампир*) Зомер-Боденбурга (Sommer-Bodenbur) који је намењен деци на млађем школском узрасту где се кроз дијалог примећује да ли и како деца различитог узраста разумеју значење фразеологизма:

[Die Mutter hätte beinahe Antons Vampir-Geheimnis entdeckt.] Anton horchte, wie sie auch die Tür zum Nebenzimmer schloß, dann ließ er sich erschöpft auf das Bett sinken. „Um ein Haar“ murmelte er. „Welches Haar?“ fragte Anna neugierig und kam unter dem Bett hervorgeklettert. „Das sagt man so“, erklärte Rüdiger [ihr älterer Bruder] herablassend, „aber Anna ist eben noch ein Baby und weiß es nicht!“⁴

³ Превод: „Када је Миро следећег јутра устао, обукао одећу за недељу и отишао у град, дочекао га је деда. Изгледао је веома тужно. Плут, замисли, поломио ми се плуг јутрос! Сада више не могу да орем. А ако не могу да орем, не могу да сејем, а ко не сеје, ја не може ни да жање!, жалио се наглас.“

⁴ „[Мајка је замало открила Антонову вампирску тајну.] Антон је слушао док је затварала врата суседне собе, а затим се спустио на кревет, исцрпљен. Промрмљао је 'За длаку.' Коју длаку?' упита Ана радознало и изиђе испод кревета. 'Тако кажу, снисходљиво је рекао Рудигер (њен старији брат). 'Али Ана је само беба и не зна!'"

Главни лик у тексту је дечак Антон који иде у трећи разред основне школе и правилно и без проблема употребљава фразеологизам у реченици. Рудигер, мали вампир, спој речи *Um ein Haar* метајезички карактерише као фразеологизам, што се закључује из реченице: „Das sagt man so” – „Тако се каже”. На тај начин, да би објаснио значење фразеологизма, он упућује Ану, млађу сестру, на ситуацију у којој се тако нешто каже. Стога, може се установити да ученици трећег разреда већ познају фразеологију матерњег језика, а потенцијалним млађим читаоцима се даје наговештај где могу потражити значење. Следећи примери у српском језику потврђују ову тврдњу, а притом слике које се налазе поред текстова у књизи доста олакшавају разумевање:

Зачас ћу открити ко је јео остале слаткише – узвикнула је Пинки Пај и почела лупом да претражује купее. Пажљиво је *и́ре-и́тражила сваки ћошак* и прегледала све путнике. Желела је да им покаже шта је прави детектив! (Закерл 2016: 4);

Шумкула је управо чешљала зубе чачкалицом од дрвета гинка билобе, кад се пред њом, *као да је с неба йала*, створи Нађа. – Откуд ти? – узвикну Шумкула у страху. (Ршумовић 2017: 9);

[...] да извидиш и региструјеш у тој твојој шупљој глави све чињенице у вези са свргнутом краљицом, и нарочито у вези са тим људима који су је примили и који је чувају! – Нисам успела, јер имају опасног миша у подруму који замало да ме *йоцеџа ко врећу кромџира!* – Уплашила си се миша, и ниси упамтила ништа друго што си видела или чула? (Ршумовић 2017: 49);

Одлучио је да га прати. Кад је видео да се сместио у „Кнежевини” лакнуло му је, јер и он је запослен у том мотелу као помоћна радна снага, тако рећи као *момак за све*. (Ршумовић 2017: 50);

Ко ово шаље? – упита, али поштар већ беше отишао, нестало, *као да је у земљу йроџао*. (Ршумовић 2017: 56).

У следећем тексту млади читалац сазнаје да је лик Радиша заправо мрав, аутор се чак обраћа деци и сугерише на басну „Цврчак и мрав” где се мрав показао као вредан, неко ко стално ради, стога је читалац припремљен да разуме фразеологизам *од йосла не знам иде ми је йлава*:

Најпре се извикао на све кртице, називајући их ленчугама и бадавацијама, да би на крају и Вида назвао цврчком! За мраве

је то највећа увреда, ако их неко упореди са цврчцима, па се Радиша забринуо како ће Вид реаговати на ту увреду. Томе је у великој мери крива басна „Цврчак и мрав”. [...] – Вид је, и поред тога, позвао телефоном Радишу. – Ко ме то сад зове, кад *од њосла не знам где ми је глава?* – грмео је Радиша. – Овде цврчак! – представи се Вид. – Јављам ти радосну вест да ти је глава на раменима, и да ти у званичну посету долази Нађа, па те молим да се за ту прилику обријеш [...] (Ршумовић 2017: 41).

Други аспект о којем Бургер говори су модификације које се углавном избегавају у књигама за децу, полазећи од претпоставке да оне превазилазе способност разумевања фразеологизама код деце. Издвојено је дело *Die kleine Hexe (Мала вештица)* Отфрида Пројслера (Otfried Preusslers) (Исто: 174):

[Vom weißen Raben heißt es, dass er] ihr [der Hexe] in allen Dingen die Meinung sagte und *nie ein Blatt vor den Schnabel nahm*. Sicherlich wäre auchh weiterhin alles gut gegangen-nur hätte die kleine Hexe nicht ihrer Muhme, der Wetterhexe Rumpumpel, *über den Weg tanzen dürfen!* Als er [der Rabe] die kleine Hexe erspäht hatte, *fiel ihm ein Stein von der Rabenseele*.⁵

Фразеологизам *kein Blatt vor den Mund nehmen* (<https://www.duden.de/rechtschreibung/Blatt>) са значењем 'отворено рећи своје мишљење' модификован је заменом именичких компоненти *der Mund* (уста) и *der Schnabel* (кљун).

Даље, у фразеологизму *über den Weg laufen* (www.redensarten-index.de) који значи 'срести некога случајно' замењена је глаголска компонента *laufen* (трчати) у *tanzen* (плесати), док је у *jemandem fällt ein Stein vom Herzen* уместо именице *das Herz* употребљена сложеница *die Rabenseele*.

Циљ наведених модификација огледа се у њиховом прилагођавању свету бајки на шалвив начин. Следећи пример на српском језику потврђује употребу модификованих фразеологизама (*грхтићећи као љруји* → *грхтићећи као усред зиме*) у циљу адаптације фразеологизама приче за децу:

Шумкула таман заусти да пита шта је то понашање, кад дојури мачор Ш, сав изгребан и по ногама и по телу, док му се на

⁵ Превод: „[За белог гаврана се каже да је] с њом [вештицом] говорио о свему и *није имао гласе на кљуну*. У будућности би сигурно све било добро – само мала вештица не би смела да *сџане својој џејки на џуји*, временској вештици Румпумпел! Када је [гавран] угледао малу вештицу, *џао му је камен са џавранове душе*.”

лицу огледао ужас. Сакри се иза Шумкуле, без речи, *грхџећи као усред зиме* и цвокоћући зубима. Нађа се поче освртати да види од чега, или од кога је Ш бежао, али није видела ништа. (Ршумовић 2017: 28)

Као трећи вид употребе фразеологизама у књигама за децу Бургер наводи предратна дела Ериха Кестнера (Erich Kästner) која по њему представљају врхунски пример имплементирања фразеологизама у текстове за децу (Исто: 175–176). У делу *Pünktchen und Anton* (срп. *Тачкице и Анџион*) Кестнер практикује стил вишеструких адресата, тј. обраћа се младим читаоцима и одраслима, што је утврђено у више примера. У следећем одломку о породичној срећи фразеологизам *Schatten werfen* је проширен у метафору:

Erwachsene haben ihre Sorgen. Kinder haben ihre Sorgen. Und manchmal sind die Sorgen größer als die Kinder und die Erwachsenen, und dann *werfen* die Sorgen, weil sie so groß und breit sind, sehr viel *Schatten*. Und da sitzen dann die Eltern und die Kinder in diesem Schatten und frieren.⁶

Schatten werfen, са значењем 'имати утицај', већ је модификација фразеологизма *einen/seinen Schatten auf etw. werfen*, тј. 'учинити да нешто изгледа неповољно'.

Веома неупадљив и префињен начин двоструких адресата се може наћи у одломку који Бургер такође наводи (2010: 176):

„Uns geht es gut“, sagte der kleine Tiger, „denn wir haben alles; was das Herz begehrt und wir brauchen uns vor nichts zu fürchten. Weil wir nämlich auch noch stark sind. Ist das wahr, Bär?“ „Jawohl“, sagte der kleine Bär, „ich bin *stark wie ein Bär*, und du bist *stark wie ein Tiger*. Das reicht.“⁷

Компаративни фразеологизми у немачком *stark wie ein Bär* а у српском *јак као медвед* и *stark wie ein Tiger* и *јак као тигар* служе интензификовању значења придева који се налазе у основи фразеологизама и деца их лако разумеју. У овом поређењу, где је медвед *јак као медвед* и тигар *јак као тигар*, одрасли су свесни модификације којом је максима квантитета прекорачена, што доприноси шалливом карактеру прича за децу. Поред тога, утврђена је

⁶ Одрасли имају своје бриге. Деца имају своје бриге. А понекад су бриге веће од деце и одраслих, а онда бриге, јер су тако велике и широке, *дацају многе сенки*. А онда родитељи и деца седе у овој сенци и смрзавају се.

⁷ „Добро смо“, рече мали тигар, „чули, и не треба се ничега бојати. Јер и даље јаки. Је ли то истина, Медо?“ „Да“, рече мали медвед. „*Јак сам као медвед*, а ти си *јак као тигар*. То је доста.“

модификација у поредбеној структури фразеологизма *stark wie ein Bär*, будући да се у језику чешће користи сложеница *bärenstark*.

У српском језику су такође утврђени компаративни фразеологизми који су углавном колокације или су делимично идиоматични, те су и лакши за разумевање:

Краљичина ћерка имала је лице *бело као сне̑*, усне *црвене као крв* и косу *црну као дрво адоноса*. (Браћа Грим 2012).

Следећи пример представља пример двоструког обраћања, будући да су речи *Страх* и *Трейей* написане као властите именице, што искусни читаоци одмах примете. То даје шаливи тон приче, а у последњој реченици је дато и јасно објашњење за децу на млађем узрасту; стога, јасно се могу утврдити два адресата:

Мислим, да ли сад кад је све прошло, схваташ да је то нешто било Ништа? – Не мислим! – рече Шумкула, и даље замишљена. – Сад не мислим него знам да су то били *Страх* и *Трейей*! На Северној капији Страх, а на Источној Трепет! – Немојте ме погрешно схватити, али ја не бих употребљавала тако крупне речи за једну такву ситницу, какав бре страх, ја га додуше толико мрзим да не знам ни шта је то страх, а камоли да знам шта је то трепет, мислим... – Погрешно мислиш! – прекиде је Шумкула. – *Страх је оно што осећаш кад се њлашиш, а Трејей је оно када још и дрхџиш кад се њлашиш!* (Ршумовић 2017: 33).

Израз *Ес-Ес* у следећем тексту се кроз историју у време Другог светског рата односио на казнену јединицу Хитлерове армије. То одрасли читаоци могу лако закључити, те се може установити да се аутор обраћа и деци и одраслима:

Ја нисам Сенка Јана Чернека, ни Грозимира Скрозовића. Ја сам Сенка једног генијалног шаховског велемајстора, који је имао натприродну могућност да наређује сам себи, и тако буде јачи од себе! Због те моћи сам формирана као *Ес-Ес*, Сенка Самоубица, под шифром *Ес-Ве-Ес-Ен* – Спаса вам сигурно нема! (Ршумовић 2017: 89)

Закључак

Као што Финк Бајнер наводи у свом раду (2011: 48–49), деца од 5 или 6 година, а можда и раније, почињу да схватају идиоматичне фразеологизме. Семантички мање упадљиви фразеологизми, као колокације (срп. *џраји*

зубе – *Zähne putzen*) или рутинске формуле (срп. *хвала Боју* – нем. *Gott sei Dank*) усвајају се лако. Поред тога, деца између 5 и 10 година разумеју без проблема идиоме који су транспарентни, односно метафорички мотивисани.

Опречна су схватања о примерености фразеолошких јединица у књижевности за децу. Рад показује истоветности у приступу са фразеологизмима у књижевности за децу у немачком и у српском језику. У великом броју књига постоји принцип вишеструких адресата у оба језика, тј. подразумевано је присуство одраслих током читања. Притом, дечје књиге на немачком и на српском језику показују нарочито савестан и брижљив одабир фразеологизама, будући да аутори ових уџбеника бирају језик који је примерен за децу, користећи понекад и модификоване фразеологизме како би их прилагодили причама за децу.

Извори

Браћа Грим (2012): Браћа Грим, *Снежана и седам њајуљака*, Београд: Лагуна.

Луман (2017): Дејвид Луман, *Прича о њравом њријашељствиу*, превела Мара Андријашевић, Београд: Euro Book.

Закерл (2016): Bonnie Zacherle, *My little ponny, Ризница забаве*, Београд: Euro Book.

Ршумовић (2017): Љубивоје Ршумовић, *Шумкула у шкрипцу*, Београд: Лагуна.

Литература

Бургер (2010): H. Burger, *Phraseologie: eine Einführung am Beispiel des Deutschen*, Berlin: Erich Schmidt.

Марјановић, Ђуричковић (2007): Воја Марјановић, Милутин Ђуричковић, *Књижевности за децу и младе у књижевној критикици*, књига 1, Јагодина: Педагошки факултет у Јагодини, Универзитет у Крагујевцу.

Мршевић-Радовић (1987): Dragana Mršević-Radović, *Frazeološke glagolsko-imeničke sintagme u savremenom srpskohrvatskom jeziku*, Beograd: Filološki fakultet u Beogradu.

Николић (2010): Милка Николић, Усвајање фразеологизама код деце предшколског узраста – лингвистички и методички аспект, *Зборник радова Училијског факултета*, Ужице: Учитељски факултет.

Рихтер-Вапатало (2007): Ulrike Richter-Vapaatalo, *Da hatte das pferd die nüstern voll: Gebrauch und Funktion von Phraseologie im Kinderbuch, Untersuchungen zu Erich Kästner und anderen Autoren*, Lang Verlag.

Рокос (2011): Christina Rokoss, *Literatur für Kinder und Jugendliche: Eine Reise durch die Zeit*, GRIN Verlag.

Станојевић Веселиновић (2018): Марија Станојевић Веселиновић, *Компаративни фразеологизми за језички пар српски–немачки* (докторска дисертација), Крагујевац: ФИЛУМ, Универзитет у Крагујевцу.

Финк Арсовски (2002): Т. Fink Arsovski, *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*, Zagreb: Filozofski fakultet.

Финкбајнер (2011): Rita Finkbeiner, Phraseologieerwerb und Kinderliteratur, Verfahren der „Verständlichmachung“ von Phraseologismen im Kinder- und Jugendbuch am Beispiel von Otfried Preußlers, *Die kleine Hexe und Krabat*, *Zeitschrift für Literatur und Linguistik*, Springer, 47–73.

Marija M. Stanojević Veselinović

University of Kragujevac

Faculty of Education in Jagodina

Department of Philology

PHRASEOLOGISMS IN LITERATURE FOR CHILDREN IN SERBIAN AND GERMAN

Summary: This paper deals with the use of phraseology in literary works for children in Serbian and German, especially the way phraseologisms are implemented in texts intended for children. In addition, similarities in using phraseologisms in literary works for children in Serbian and German are identified, on the basis of Harald Burger's aspects of the use of phraseology. Phraseologisms are multi-word lexical units, fixed expressions with conventional meaning which is difficult to deduce based on understanding of the meaning of their components, when it comes to idioms. Therefore, it is very interesting and important to examine how authors of children's literary works apply phraseology and what means they use to facilitate children's understanding of phraseologisms. The research corpus contains books for children aged 6 to 12, from which phraseologisms were excerpted.

Keywords: phraseology, children's literature, German language, Serbian language.